

Ann, Anton en hun kleinkinderen Noa, Tijs en 'crisisbaby' Sanne.

Een ruim huis, een groot hart en gek op kinderen

Ann en Anton zijn pleeg(groot)ouders

Zorgen voor je eigen kinderen, je kleinkinderen én die van anderen. Ann (54) en Anton (52) van Rijckevorsel doen dat. Ze zijn al meer dan vijftien jaar pleegouders. Twee pleegkinderen en vijf 'crisis-baby's' kregen bij hen een tweede thuis. "In ons hart hebben we altijd plek voor nog een kind."

In de woonkamer van Ann en Anton van Rijckevorsel bungelt een bont gekleurde mobiel boven de box voor de zes weken oude Sanne. Het meisje wordt boven in haar ledikant wakker en pruttelt vanwege een fikse verkoudheid. Ann drukt haar

stevig tegen zich aan. "Ben je zo verkouden, lieve schat? Och, och, wat vervelend." Sanne is de vijfde baby die tijdelijk onderdak heeft bij het echtpaar, omdat er thuis sprake is van een crisissituatie. Dit soort kinderen worden door jeugdzorg acuut uit huis geplaatst omdat de thuis-situatie te onveilig is. Vaak zijn het kinderen van moeders met een psychiatrische achtergrond, van heel jonge ouders of van verslaafden. Crisisopvang is tijdelijk en eindigt als een kind terug kan naar zijn ouders of naar een andere, vaste plek gaat, zoals een pleeggezin.

Geheime verblijfplaats

De reden waarom baby Sanne een week na haar geboorte bij haar ouders is weggehaald, vertelt Ann niet, omdat het om een geheime plaatsing gaat. Dat betekent dat de ouders niet mogen weten waar hun dochter is ondergebracht. Ann wil alleen kwijt dat daarvoor is gekozen omdat de kans bestaat dat de ouders het meisje onverwacht en zeer boos komen opzoeken, wat de rust voor de baby en het pleeggezin kan verstoren. Tot aan de geboorte van haar eerste kind, nu dertig jaar geleden, werkte Ann in de

gehandicaptenzorg. "Toen onze kinderen negen, twaalf en veertien jaar waren, wilde ik weer gaan zorgen voor kinderen die het niet gemakkelijk hebben. Het liefst voor kinderen met een verstandelijke beperking. Dat is zwaar werk, maar je krijgt er veel liefde voor terug."

Buitenshuis werken was voor haar echter

De zorg voor ander-mans kind vergt veel

geen optie, omdat ze thuis wilde zijn als haar kinderen uit school kwamen. Daarom werden zij en haar man pleegouders.

Verrijking

"Het pleegouderschap verrijkt ons leven," zegt Ann, die overigens wel beaamt dat de zorg voor een kind van een ander soms veel van je vraagt. "Je moet nogal wat kunnen incasseren en flexibel zijn. Bij crisisopvang moet een kind snel terecht-kunnen. Je wordt geconfronteerd met nare dingen, zoals mishandeling en verwaarlozing." Ann en Anton zitten echter nooit bij de pakken neer. "We komen allebei uit een groot gezin waar kinderen altijd

Het leven van beschadigde kinderen wordt draaglijker door ze geborgenheid te geven

welkom waren. Buurkinderen, neefjes en nichtjes; het was de zoete inval. Dat willen wij ook. We zijn stapel op kinderen en hebben in ons hart altijd genoeg plek voor nóg een kind.”

Eigen kinderen

Het zorgen voor kinderen die het moeilijk hebben, moest ook de opvoeding van hun eigen kinderen verrijken. Ann en Anton wilden dat Marieke, Branko en Eefje met eigen ogen zouden zien dat er anderen zijn die het veel slechter hebben getroffen. “Ze begrepen dat we die kinderen wilden helpen”, zegt Ann. “Maar we vertelden ze nadrukkelijk dat er ook heel vervelende dingen konden gebeuren. Dat een pleegkind dat het niet gemakkelijk heeft gehad, soms kan plagen en slaan. En dat mensen pleegkinderen vaak meer aandacht geven, omdat ze hen zielig vinden.” Vooral

hun jongste dochter Eefje kreeg veel te stellen met het eerste pleegkind, de zesjarige Ramona. Eefje speelde graag met haar, maar kreeg van het getraumatiseerde meisje stevast ten onrechte de schuld als ze ruzie hadden.

Geborgenheid

Ramona bleek een ernstige hechtingsstoornis te hebben. Ze was graag bij haar pleegouders, maar kon niet omgaan met de gezelligheid en warmte van een normaal gezinsleven. Als het té gezellig werd, maakte ze ruzie. Ann: “Ze had behoefte aan geborgenheid en warmte, maar kon er niet mee omgaan.” Daarom bleef ze alleen in de weekeinden en vakanties komen. Anton legt uit: “Ramona was bij veel pleeggezinnen uit huis geplaatst vanwege haar moeilijke gedrag. Als ze bij ons was komen wonen, had ze

waarschijnlijk ook niet kunnen blijven. Deze regeling zorgde ervoor dat ze toch een gezin had waar ze bij hoorde.”

Ann vindt het moeilijk om antwoord te

Pleegouders moeten kunnen incasseren en flexibel zijn

geven op de vraag of ze Ramona als een dochter beschouwt. “Haar hechtingsstoornis maakt dat heel moeilijk. Het is nog steeds een kwestie van aantrekken en afstoten.”

Eigenwijs maar lief

Heel anders was dat met Bryan, de pleegzoon die datzelfde jaar bij het gezin introk. Zijn ouders konden de zorg voor de kleuter met Downsyndroom en autisme niet aan. Bryan functioneerde als een kind van anderhalf, kon niet zelfstandig naar het toilet en had driftbuien als hij zijn zin niet kreeg. Toch was hij voor Ann en Anton ‘een lot uit de loterij’.

“We wilden dolgraag een pleegkind met een verstandelijke beperking. Dat zijn vaak eigenwijze, maar ook lieve kinderen. Onze kinderen waren meteen wég van Bryan. Van zijn driftbuien maakten ze geen punt. Die waren er en dat accepteerden ze.”

Gezocht: pleegouders

Er is een grote vraag naar pleegouders. Eind 2006 waren er 970 pleeggezinnen beschikbaar. Tegelijkertijd wachtten ruim 985 kinderen op een plaatsing. Dat komt doordat vraag en aanbod niet goed aansluiten. Kinderen worden bij voorkeur in de eigen regio geplaatst,

en daar zijn niet altijd genoeg plaatsen voorhanden. Bovendien zijn er voor kinderen met ernstige problemen, zoals gedragsstoornissen en handicaps, minder pleegouders beschikbaar. Vooral voor die kinderen en voor crisisopvang zijn hard pleeggezinnen nodig.

In de genen

Er valt een sleutel in het slot. Dochter Eefje (25) komt een kop koffie drinken na een lange dienst als begeleider in de gehandicaptenzorg. Het is inderdaad geen toeval dat zij, en haar oudere zus Marieke, juist dat werk zijn gaan doen, vertelt ze. “Het zit ongetwijfeld in de genen. Maar ook Bryan heeft een grote rol gespeeld bij die beroepskeuze. Door hem heb ik met eigen ogen gezien dat je met de juiste begeleiding ook bij deze kinderen veel kunt bereiken.”

Terwijl haar moeder voor baby Sanne een fles bereidt, geeft Eefje toe dat het voor haar als kind niet altijd gemakkelijk was om haar ouders met pleegkinderen te moeten delen. Vooral in de puberteit vond ze dat moeilijk. “Ik wilde de aandacht van mijn ouders, die juist ontzettend druk waren met Bryan. Ik was boos dat hij de aandacht kreeg die ik zo graag wilde. Maar,” relativeert ze meteen, “dat gevoel zullen alle pubers kennen die nog broers en zussen hebben.”

Onlangs verhuisden haar ouders de inmiddels negentienjarige Bryan naar een instelling waar hij 24-uurs begeleiding krijgt. Een moeilijk moment voor hem en zijn pleegouders. “Eigenlijk wilden we hem nog niet uit huis plaatsen, maar er kwam een mooi plekje vrij waar hij een eigen appartement kon krijgen, niet ver bij ons vandaan. Als er nu iets met hem zou gebeuren, is hij op een goede plek. Dat is beter dan dat hij zou weg moeten in een crisissituatie.”

Rustpauze

Na een korte rustpauze stelden Ann en Anton zich weer beschikbaar voor crisisopvang. Eefje snapt dat heel goed. “Het is toch mooi dat je het leven van beschadigde kinderen draaglijker kunt maken door ze geborgenheid te geven?” Toch reageerden sommige mensen

Honderd kusjes voor baby's in nood

verbaasd op hun keuze om baby's te blijven opvangen. Jarenlang hadden ze hun handen vol aan de verzorging van Bryan. De komst van een baby zou weer veel zorgen en slapeloze nachten met zich

meebrengen. “Het is soms inderdaad hectisch,” zegt Ann. “Een plaatsing komt altijd spontaan, meestal binnen 24 uur, daar kun je je nauwelijks op voorbereiden. Het is ook altijd even schrikken om te horen wat een kind al heeft meegemaakt. Maar daar ga ik geen tranen om laten. Ik denk: ‘Kom maar hier, lieverd, ik zorg wel voor je.’ Ik voel me nu eenmaal op mijn best als ik het druk heb. We hebben een ruim huis, een groot hart en ik ben gek op kinderen.”

Dubbel rouwproces

Inmiddels groeien ook de kleinkinderen Tijs (4) en Noa (2) van Ann en Anton op met pleegkinderen in hun omgeving. Ze komen veel bij opa en oma en één tot twee dagen past Ann op. Soms geeft dat een drukte van jewelste, maar Ann geniet daarvan. “Ik vind het heerlijk om mijn kleinkinderen een hele dag voor mezelf te hebben, en te zien hoe ze met de baby's omgaan. Toen Tijs drie maanden was, kwam er een baby van drie dagen, toen Noa negen maanden was, hadden we een crisiskindje dat tien dagen jonger was. Die kleintjes ontwikkelden zich zij aan zij, dat was prachtig.” De eerste baby die ze opvingen, was een jongetje van twee maanden, voor wie de eigen, jonge en verstandelijk gehandicapte ouders niet konden zorgen. Het werd een aangrijpende tijd voor het echtpaar. Voor het eerst hadden ze te maken met zo'n jong kind dat al heel wat had meegemaakt. Zijn verblijf duurde zes maanden en in die periode overleed een neefje van dertien maanden, op wie Ann ook wel paste, aan wiegendood. “Het afscheid van onze eerste baby viel daardoor extra zwaar. Voor ons gevoel namen we niet alleen van hem afscheid. Er was ook het verdriet om de dood van ons neefje, een dubbel rouwproces.”

Rust en regelmaat

Een kind dat naar crisisopvang gaat, blijft officieel vier weken in het pleeggezin. Meestal duurt dat verblijf langer, omdat het enige tijd vergt om te bepalen of een kind naar zijn eigen ouders terug kan of naar een andere vaste plek gaat. Na maximaal zeven maanden, de tijd die nodig is om een nieuwe plek te vinden, dragen de tijdelijke pleegouders de zorg over. Nog steeds vindt Ann het moeilijk

om een baby te laten gaan. “Ik hecht me enorm aan zo'n kleintje. Dat gaat deels vanzelf, maar ik doe het ook bewust. Een baby, en vooral een crisisbaby, heeft structuur en liefde nodig. Dan schep ik

Een plaatsing komt meestal binnen 24 uur

natuurlijk geen afstand, maar geef zo'n kindje juist rust, regelmaat en honderd kusjes per dag.” Vooral als een baby naar zijn ouders teruggaat, valt het afscheid niet mee. “Deze kindjes worden niet voor niets thuis weggehaald. Sommigen zijn ondervoed, ongewassen en heel angstig als ze hier komen. Ik vind het dan moeilijk te accepteren dat ze naar hun ouders teruggaan.” Toch verwijt ze ouders niets. “Niemand wil zijn eigen kind afstaan, ook ouders die een kind verwaarlozen niet. Vaak is het pure onmacht, waardoor het zover heeft moeten komen.”

* De naam Sanne is om privacyredenen gefingeerd.

Hoe word je pleegouder?

Wie pleegouder wil worden, moet ouder zijn dan 21, mag geen strafblad hebben en een stabiele leefomgeving kunnen bieden. De gezinssamenstelling maakt niet uit. Kandidaten moeten bovendien een selectieprogramma volgen. “Ook is het goed om te realiseren dat u het ouderschap altijd deelt met de echte ouders van het pleegkind,” zegt Mirjam Voeten van pleegzorg. “Pleegzorg is geen adoptie. Kinderen moeten weten wie hun ouders zijn, ook al kunnen die niet voor hen zorgen. Een kind dat niet gezien wordt door zijn ouders, ontwikkelt vaak een negatief zelfbeeld. Zeg nou zelf, als je niet op je ouders kunt bouwen, op wie dan wel?”

Meer informatie vindt u via www.denvp.nl en www.pleegzorg.nl